

Stichting
Bibliotheek van het Boekenvak
Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA) – Bijzondere Collecties

VERSLAG OVER DE JAREN 2009 EN 2010

De studiezaal van de Bibliotheek ('Zaal boekhandel') in het hoofdgebouw van de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam aan het Singel 425, zoals deze van 1983 tot 2007 was ingericht. De foto dateert van 1990.

De Bibliotheek in het Boekhuis, het gebouw van de *Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels* aan de Herengracht 124-128, waar zij van 1917 tot 1958 gevestigd was. De foto dateert van 1940. Het gebouw bestaat nog, al is de oorspronkelijk in de gevel gehouwen naam van de *Vereeniging* daarvan verwijderd.

INLEIDING

Omdat diverse in 2009 geëntameerde activiteiten pas in 2010 hun vorm kregen, is over 2009 geen afzonderlijk jaarverslag opgesteld, maar worden de verslagjaren 2009 en 2010 gecombineerd.

In deze twee jaren is door Bijzondere Collecties, met steun van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak en met een bijdrage uit het Bibliotheekfonds Marleen van Vollenhoven, een groot deel van van het bijzonder waardevolle en omvangrijke verenigingsarchief van de KVB geïnventariseerd. Het ging om de stukken uit de periode 1815-1940, die al goed geordend waren. De archiefstukken vanaf 1940 zullen worden betrokken in het grote inventarisatieplan, waarvan hierna sprake is. Er wordt naar gestreefd het volledige KVB-archief te hebben ontsloten voor 2015, als het 200-jarig bestaan van de KVB gevierd zal worden.

In dezelfde jaren is door de staf van Bijzondere Collecties ook een concept-programma opgesteld voor de gedigitaliseerde ontsluiting van alle overige boeken-vakarchieven in de collecties van de Bibliotheek van het Boekenvak en Bijzondere Collecties. Dat gigantische ontsluitingsproject, dat ongeveer 90 archieven betreft, zal in de komende jaren alle aandacht opeisen, om te beginnen veel aandacht voor het verwerven van de noodzakelijke financiële middelen.

Op 1 oktober 2009 ging de heer drs. Nico Kool, conservator boekgeschiedenis, met vervroegd pensioen. Hij werd opgevolgd door dr. Menno Polak, die voortaan als conservator zal zorgdragen voor de conservering, ontsluiting en presentatie van de collecties van de Bibliotheek van het Boekenvak. Het bestuur is de heer Kool erkentelijk voor zijn jarenlange toewijding; het prijst zich gelukkig dat hij voorlopig nog één dag per week als deskundige bij de collecties betrokken zal blijven. In 2009 en 2010 is door het Stichtingsbestuur enige malen intensief overlegd met de directie van Bijzondere Collecties over de eigen rol van de Stichting binnen de activiteiten van Bijzondere Collecties op het gebied van boekgeschiedenis. Besloten is tot een meer formele relatie tussen Stichting en Bijzondere Collecties, gebaseerd op de termen van de tussen beide partijen gesloten bruikleenovereenkomst. Dat betekent onder meer dat Bijzondere Collecties vanaf najaar 2010 alleen verantwoordelijk zal zijn voor de organisatie van de reeks 'boekensalons' en van de jaarlijkse Frederik Muller Lezing met de daaraan gekoppelde Masterclass Boekhistorie. Ook is gesproken over het toekomstige acquisitiebeleid en de daarvoor vast te stellen criteria.

In 2010 verkreeg de Stichting de fiscale ANBI-status ('Algemeen Nut Beogende Instelling'), op grond waarvan schenkingen, erfenissen en legaten vrij van belasting kunnen worden verkregen.

BESTUUR EN BUREAU

Overlegvergaderingen tussen de Stichting en de staf van Bijzondere Collecties zijn in 2009 gehouden op 5 februari, 25 juni en 19 november; en in 2010 op 25 maart. Het bestuur kwam voorts op 29 november 2010 bijeen.

De vacante kwaliteitszetel in het bestuur voor de directeur/secretaris van de KVB was aan het eind van 2010 nog niet vervuld. KVB-bestuurslid de heer L.M. VerLoren van Themaat woonde als assessor enkele vergaderingen bij. Aangezien hij per ultimo 2010 is afgetreden als bestuurslid van de KVB, kwam tegelijk zijn rol van assessor bij de Stichting ten einde. Het bestuur is hem erkentelijk voor zijn betrokkenheid en voor zijn nuttige adviezen.

Inmiddell heeft de KVB de benoeming bekend gemaakt van haar nieuwe directeur/secretaris, mevrouw Anna Bakker. Naar verwachting zal zij in 2011 toetreden tot het bestuur van de Stichting.

In december 2010 is mevrouw Annechien Visser aangetrokken als adviseur van het bestuur voor het plan om sponsors te werven voor het grote project tot inventarisatie van alle boekenvakarchieven. Deze sponsorwerving zal in de eerste helft van 2011 worden uitgevoerd.

De bureauwerkzaamheden zijn met verve en accuratesse verricht door mevrouw Marty Langelier, de bureaucoördinator van de KVB, daarin bijgestaan door mevrouw Paula Egging.

PUBLICATIES EN LEZINGEN

In de jaren 2009–2010 verschenen vier nummers van de *Nieuwsbrief* (juni en november 2009; april en november 2010), waarin bijdragen werden afgedrukt van Nico Kool, Laurens van Krevelen, Mathieu Lommen, Menno Polak, René van Stipriaan, Garrelt Verhoeven en Saskia de Vries. Vormgeving en opmaak werden als vanouds verzorgd door Yolanda Huntelaar van Werkplaats Amsterdam.

In november 2009 werd een geïllustreerde folder vervaardigd, eveneens vormgegeven door Yolanda Huntelaar. Deze folder werd ingesloten in *Boekblad* om het moderne boekenvak te wijzen op de activiteiten van de Bibliotheek van het Boeken- vak, en op het grote belang van bedrijfsarchieven voor toekomstig onderzoek. In oktober 2010 is ten behoeve van hedendaagse boekenbedrijven een informatie- blad uitgebracht met praktische aanwijzingen voor permanente archivering van waardevolle archivalia: *Wat doet u met uw archief?* Dit informatieblad wordt door het bureau van de Stichting op aanvraag beschikbaar gesteld aan belangstellenden. In *Boekblad*, *Nieuwsblad voor het Boekenvak* van 18 december 2009 (Jaargang 176, nummer 23, blz. 18–19) verscheen een interview met Garrelt Verhoeven, hoofdcon- servator Bijzondere Collecties, en Laurens van Krevelen, voorzitter van de Stich- ting, over het voorgenomen ontsluitingsproject boekenvakarchieven.

Op 22 september 2010 werd door Bijzondere Collecties een symposium georga- niseerd over 'De aanpak van de ontsluiting van boekenvakarchieven'. De heer Menno Polak, conservator boekhistorie, presenteerde daarin zijn concept- programma voor de inventarisatie van boekenvakarchieven bij Bijzondere Collecties. Laurens van Krevelen hield een inleiding over 'De evolutie van de doelstellingen van de Bibliotheek van het Boekenvak sinds 1845'. Verder werd op dit geanimeerde symposium het woord gevoerd door mevrouw prof. Lisa Kuitert (UvA), mevrouw prof. Keetie Sluyterman (UU), de heer Marco Streefkerk (Digitaal Erfgoed Nederland), prof. Theo Thomassen (UvA), mevrouw drs. Lily Knibbeler (KB) en de heer drs. Garrelt Verhoeven (BC, UvA). Een beknopt verslag werd gepubliceerd in onze *Nieuwsbrief*, nummer 7. Een uitvoeriger verslag is in januari 2011 digitaal gepubliceerd door Bijzondere Collecties.

Laurens van Krevelen hield op 24 november 2010 in Antwerpen de lezing 'Ontsluiting van het verleden en aansluiting bij het heden van het boekenvak' op de druk bezochte Studiedag Uitgeverijonderzoek en Literatuurwetenschap, georganiseerd door de Vlaamse Vereniging voor Algemene en Vergelijkende Literatuurwetenschap in samenwerking met de letterenfaculteit van de Universiteit Antwerpen.

BOEKENSALONS EN

FREDERIK MULLER LEZING 2009

De Stichting is tot september 2010 mede-organisator geweest van de maandelijkse reeks 'Boekensalons' bij Bijzondere Collecties. Deze bijeenkomsten zijn steeds gehouden in het museumcafé van Bijzondere Collecties.

In 2009 werden zeven 'boekensalons' georganiseerd. Op 29 januari werd gediscussieerd over de gewijzigde relatie tussen antiquaren en verzamelaars, door prof. Piet Buijnsters (auteur van *Geschiedenis van het Nederlands Antiquariaat*), Ab van der Steur (antiquaar), Jeffrey Bosch (veilinghouder) onder leiding van Bubb Kuyper. Op 26 februari spraken prof. Henk van Nierop (UvA) en cartoonist Huib Bertrams over politieke prenten van vroeger en nu, naar aanleiding van de expositie van prenten van Romeyn de Hooghe bij Bijzondere Collecties. Op 23 april was de boekensalon gewijd aan het werk van vormgever Kees Nieuwenhuijzen, naar aanleiding van de schenking van zijn ontwerperarchief aan Bijzondere Collecties. Op 28 mei werd het thema 'Van stripboeken tot graphic novel' toegelicht door Peter Breedveld (*Vrij Nederland*), Ward Wijndelts (stripblad *Eisner*), Chris Bajema (NRC) en Hans van Oudenaarden (striptekenaar); de discussie werd geleid door Jos van Waterschoot, adjunct-conservator literaire collecties. Op 24 september stond het uitgeverij van Geert van Oorschot (n.a.v. diens 100ste geboortedag) centraal. Een paneldiscussie over 'Eigenzinnig uitgeven vroeger en nu' werd gevoerd tussen Arjen Fortuin (NRC), Elik Lettinga (uitgever Arbeiderspers), Haye Koningsveld (uitgever Ambo/Anthos) en prof. Lisa Kuitert (UvA).

Op 29 oktober werd de rol van de wetenschappelijke uitgever in het digitale tijdperk bediscussieerd. Sprekers waren prof. Cees Andriessse (auteur van het boek *Dutch Messengers. A History of Science Publishing, 1930-1980*), dr. Geert Noorman (directeur NUV) en drs. Eelco Ferwerda (Amsterdam University Press).

Op 29 november werd door de vormgevers Toni Mulder en Ron van Roon gesproken over de vormgeving van de befaamde reeks Salamanderpockets, naar aanleiding van de schenking door drukkerij LenoirSchuring van een complete set Salamanders

In het eerste halfjaar van 2010 werden vier boekensalons gehouden: op 25 februari sprak prof. Saskia de Bodt (UvA) over kinderboekillustraties, mede naar aanleiding van haar pas verschenen boek *Van Poe tot Pooh. Illustreren om je penselen te kunnen betalen?* Andere sprekers op deze salon waren de schrijver Imme Dros en de illustrator Harry Geelen. Op 25 maart stond de schenking van de collectie klassieke Engelse boekkunst van wijlen Fons van der Linden centraal. Spreker was prof. Gerard Unger, hoogleraar typografische vormgeving aan de Universiteit Leiden. Op 22 april was de boekensalon gewijd aan het nagelaten werk van tekenaar Reinier Saul (1910-1977), dat door diens dochter aan Bijzondere Collecties is geschonken. Op 27 mei sprak de lexicograaf Ewoud Sanders over het thema 'Digitaal onderzoek kan veel beter'.

De Frederik Muller Lezing 2009 werd op 16 december in de aula van de Universiteit van Amsterdam uitgesproken door de bekende Duitse ontwerper prof. Erik Spiekermann.

ACQUISITIES

Het Centraal Boekhuis te Culemborg heeft, op verzoek van onze Stichting, ervoor gezorgd dat via het CB gedistribueerd **promotiemateriaal** van uitgeverij ten behoeve van de Nederlandse boekhandel voortaan ook bij de Bibliotheek van het Boekenvak zal worden afgeleverd. Hierdoor wordt de boeiende collectie reclame- en promotieuitingen over boeken constant aangevuld met nieuw materiaal.

Uitgeverij Noordhoff schonk twee negentiende-eeuwse **kopijboeken van uitgeverij Kruseman**.

Door drukkerij LenoirSchuring is een complete set **Salamanderpockets** (uitgeverij Querido) geschonken (ruim 900 deeltjes). Omdat deze boekjes op kwetsbaar houthoudend papier zijn gedrukt, is een deel van de collectie ter conservering onttuurd, dankzij een bijdrage uit het Bibliotheekfonds Marleen van Vollenhoven.

Door de erfgenamen van oud-uitgever **J.A.G. Kok**, die vele jaren voorzitter was van KVB, zijn twee **fotoalbums** geschonken met opnamen van enkele feestelijke evenementen in het boekenvak.

Archivalia uit de periode 1911-1960 van de vroegere **Boekhandel en Uitgeverij J.P. Unger** te Rotterdam zijn door de kleinzoon van de oprichter geschonken. Eveneens heeft de Bibliotheek van het Boekenvak door schenking archiefstukken verworven uit de periode 1921-1955 van de vroegere educatieve uitgeverij voor bijzonder onderwijs, **Haga** te 's-Gravenhage.

Door de grafische handelsonderneming **Tetterode** (thans onderdeel van Corporate Express) is een belangrijke aanvulling op het eerder geschonken Tetterode-archief overgedragen.

Een aanvulling op het eerder geschonken archief van uitgeverij **J.M. Meulenhoff** is toegevoegd aan de collectie. Het betreft 138 mappen met documentatie over de uitgave van vertaalde literatuur gedurende de periode 1975-1995.

Het bestuur is de schenkers dankbaar voor de belangwekkende documenten.

INVENTARISATIE EN ONTSLUITING VAN COLLECTIES

In 2008 werd het *verenigingsarchief van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak* geordend. Tevens is in dat jaar door Bijzondere Collecties een Projectvoorstel opgesteld voor de inventarisatie (en de digitale verwerking daarvan) van het KVB-archief over de periode 1815–1940. In de loop van 2009 kon worden begonnen aan de uitvoering daarvan, nadat de door het KVB-bestuur toegezegde subsidie in november 2009 werd vrijgegeven, en er voor dit project tijdelijke medewerkers door Bijzondere Collecties konden worden aangesteld. Het project is in 2010 onder leiding van conservator Menno Polak voltooid.

In 2009 en 2010 is door de heer Polak intensief gewerkt aan de opstelling van het Projectvoorstel *Inventarisatie Boekenvakarchieven*, dat hierboven al ter sprake kwam in de paragraaf over publicaties en lezingen. In 2009 is namelijk door Bijzondere Collecties besloten om de totale verzameling boekenvakarchieven in één digitaliseringsproject te gaan bewerken, in plaats van een fragmentarische aanpak te kiezen waarbij achtereenvolgens enkele van de circa honderd archieven bewerkt zouden worden. Geprobeerd wordt om een grote ‘inhaalslag’ te maken, zodat alle boekenvakarchieven zo spoedig mogelijk digitaal ontsloten zullen zijn. Zoals te verwachten was, vergt die nieuwe aanpak een zeer grote extra-financiering ineens voor de werkzaamheden die niet binnen de vaste personeelsformatie van Bijzondere Collecties kunnen worden verricht. Maar het alternatief zou zijn dat grote delen van de verzameling nog tot in lengte van dagen niet deugdelijk ontsloten zullen zijn, en feitelijk ‘onbruikbaar’ voor onderzoekers. De Stichting steunt Bijzondere Collecties in de nu gekozen benadering.

Met het oog op het vergaren van expertise en draagvlak voor het grote project is op 22 september 2010 een symposium gehouden voor erfgoedexperts over de mérites van het Projectvoorstel, dat toen door de opsteller Menno Polak werd gepresenteerd. Eenstemmig waren de deelnemers aan het symposium van oordeel dat de voorgestelde aanpak uitermate raadzaam is, maar over de haalbaarheid van de extra-financiering is geen oordeel uitgesproken.

Met de directie van Bijzondere Collecties is overlegd over de wijze van fundraising. De Stichting heeft aangeboden om binnen het boekenvak sponsors te gaan werven. Door Bijzondere Collecties zullen subsidies worden aangevraagd bij de nationale erfgoedfondsen, en ook zal een speciale donatiecampagne samen met de Amsterdamse Universiteitsvereniging worden opgezet onder afgestudeerden van de Universiteit van Amsterdam. In het eerste halfjaar van 2011 zal duidelijk worden wat de financiële vooruitzichten van het inventarisatie- en digitalisering-project boekenvakarchieven zijn.

VOORUITZICHTEN 2011

2011 zal een belangrijk jaar zijn voor de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak. Ten eerste zal moeten blijken of er genoeg sponsors worden gevonden binnen het boekenvak, die samen bereid zijn een substantieel gedeelte van benodigde extra-financiering voor het Project Inventarisatie Boekenvakarchieven te dragen. Hoewel de grote financiële crisis en het sterk veranderde informatiegedrag van het publiek hun effecten hebben op de winstgevendheid van veel boekenbedrijven, moet het toch mogelijk zijn om voldoende enthousiasme en draagvlak te creëren voor het financieel mogelijk maken van de digitalisering van de collecties van de Bibliotheek van het Boekenvak. Actieve bestudering van het verleden van het boekenvak verhoogt de goodwill van de gehele branche, maar daarvoor dienen de historische bronnen wel digitaal ontsloten te worden. Juist de boekenwereld moet de samenleving tonen dat zij als een goed huisvader zorgt voor zijn belangwekkende archieven, en dat hij die daarom digitaal laat ontsluiten. Het bestuur ziet de sponsor-werving met vertrouwen tegemoet.

Ten tweede zal in 2011 blijken of de nieuwe samenwerkingsvorm, die is afgesproken met de directie van Bijzondere Collecties, recht zal doen aan de belangen van de Bibliotheek van het Boekenvak. Ook hier is het bestuur vervuld van optimisme, omdat een goede samenwerking nu eenmaal essentieel is voor beide partijen van de bruikleenovereenkomst.

Het bestuur dankt de directie en de medewerkers van Bijzondere Collecties voor hun inzet om onze waardevolle boekhistorische collecties optimaal te verzorgen en te presenteren aan studenten en andere belangstellenden. Het dankt de KVB voor de secretariële ondersteuning.

Amsterdam, februari 2011

Het Bestuur:
Laurens van Krevelen (voorzitter),
Saskia de Vries (secretaris/penningmeester),
Maarten Asscher,
Eva Cossee,
Bubb Kuypers,
Arie Lenoir,
Ineke Verkaaik-Hogervorst

De Bibliotheek van het Boekenvak in het gebouw van de *Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels* aan de Raadhuisstraat (hoek Spuistraat) te Amsterdam, waar zij van 1876 tot 1917 gevestigd was. De foto dateert van circa 1915. Het gebouw bestaat niet meer.

DE BIBLIOTHEEK VAN HET BOEKENVAK

De Bibliotheek van het Boekenvak omvat zowel de boekhistorische collecties van de vroegere Bibliotheek van de in 1815 gestichte Koninklijke Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels (KVB), als alle sindsdien verworven acquisities. In 2005 heeft de KVB de eigendom van deze collecties overgedragen aan de toen door haar opgerichte Stichting Bibliotheek van het Boekenvak.

De Bibliotheek is in 1845 door de genoemde brancheorganisatie voor het boekenvak ingesteld, op initiatief van twee vooraanstaande negentiende-eeuwse boekverkopers, Frederik Muller en J.L.C. Jacob. Zij streefden ernaar een goede vakbibliotheek tot stand te brengen voor uitgevers en boekverkopers. De basis van de toenmalige collectie werd gevormd door de particuliere verzamelingen van de beide initiatiefnemers. Frederik Muller werd aangewezen als eerste bibliothecaris. Om acquisities te kunnen bekostigen, werd later een Bibliotheekfonds ingesteld, dat mogelijk werd gemaakt door een legaat van Frederik Muller. Dit fonds werd vanaf 1932 aangevuld en op peil gehouden door jaarlijkse bijdragen van de leden van de brancheorganisatie, en thans door donaties van de KVB en de bonden, en ook door giften van particulieren en bedrijven.

De vakbibliotheek van de boekenwereld is uitgegroeid tot een collectie van grote cultuurhistorische betekenis van internationale faam. Het overvloedige bronnenmateriaal is van groot belang gebleken voor boekhistorisch en ander wetenschappelijk onderzoek. In 1958, toen de brancheorganisatie een nieuw gebouw betrok, werd besloten de bibliotheek daarin niet onder te brengen, maar deze in langdurige bruikleen over te dragen aan de Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA). Deze plaats lag voor de hand, want de Universiteit van Amsterdam was de pionier van de boekwetenschap in Nederland. Sinds 1953 is (door de Dr. P.A. Tiele-Stichting) aan de Universiteit van Amsterdam de eerste Nederlandse leerstoel Boekwetenschap gevestigd; de toenmalige bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam, mr H. de la Fontaine Verwey, was de eerste hoogleraar Boekwetenschap.

Inmiddels telt de Bibliotheek van het Boekenvak ruim 1,5 miljoen objecten, niet alleen boeken (waaronder incunabelen en tal van handboeken voor het boekenvak), maar vooral prospectussen, catalogi, affiches, bedrijfs- en branchearchieven, letterproeven, portretten en vele andere documenten. De collectie bestrijkt de gehele periode van het gedrukte boek, van het begin van de drukkunst tot de recente periode, met unieke archivalia van uitgeverijen, boekhandels, drukkerijen en brancheorganisaties.

De collectie van de Bibliotheek van het Boekenvak is geïntegreerd in de Bijzondere Collecties van de UBA, waarin nog tal van andere collecties worden bewaard die voor de boekwetenschap van grote betekenis zijn. De UBA draagt zorg voor conservering, ontsluiting, terbeschikkingstelling en presentatie. Samen met de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak wordt beslist over acquisities, en worden ontsluitingsprojecten, presentaties en de verwerving van daarvoor benodigde fondsen voorbereid.

In 2007 werd door de Universiteit van Amsterdam de speciale Bibliotheek Bijzondere Collecties opengesteld in enkele monumentale gebouwen aan de Oude Turfmarkt te Amsterdam. Daarin is ook de Bibliotheek van het Boekenvak ondergebracht.

Het Bibliotheekfonds, waarvan de naam in 2006 werd gewijzigd in Bibliotheekfonds Marleen van Vollenhoven, wordt voor de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak beheerd door de KVB.

Voorgevel van de panden aan de Oude Turfmarkt te Amsterdam, waarin de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam sinds 2007 gevestigd zijn. In een van de achterhuizen is de studiezaal Boekgeschiedenis gehuisvest.

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak
p/a KVB
Herengracht 166
1016 BP Amsterdam

Postbank 4719478
KvK 34228142
W: www.bibliotheekvanhetboekenvak.nl
E: info@bibliotheekvanhetboekenvak.nl

BEZOEKADRES
Universiteitsbibliotheek
Bijzondere Collecties
Oude Turfmarkt 129
1012 GC Amsterdam

OPENINGSTIJDEN
Werkdagen van 10.00 tot 17.00 uur

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak heeft ten doel de in 1845 opgerichte Bibliotheek van de Vereniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels in stand te houden, aan te vullen en beschikbaar te stellen. De Stichting werkt daarbij nauw samen met de KVB (Koninklijke Vereniging van het Boekenvak) en met de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam, die de collectie van de Stichting in langdurige bruikleen heeft.

BEHEERDERS VAN DE COLLECTIE
drs. Garrelt Verhoeven, hoofdconservator
Bijzondere Collecties UBA
dr. Menno Polak, conservator
drs. Mathieu Lommen, conservator
drs. Steef Stijlsiger
Postbus 94436, 1090 GK Amsterdam
T: 020 525 3770 of 020 525 2473
E: ub-baliebc@uva.nl
W: www.bijzonderecollecties.uva.nl

BESTUUR

Voorzitter
Laurens van Krevelen

Secretaris/penningmeester
Saskia de Vries

Leden
Maarten Asscher
Eva Cossee
Bubb Kuijper
Arie Lenoir
Ineke Verkaaik-Hogervorst

Secretariaat
Marty Langelier